

Educacion Herencia di Sclavitud 2008

Docentenhandleiding bij het lesmateriaal over slavernij.

Fundacion Exposicion Herencia di Sclavitud

Herencia di Sclavitud Aruba

Herencia di Sclavitud Aruba

Welkom bij het project 'Exposicion Herencia di Sclavitud Aruba'

Over de werkgroep

De werkgroep 'slavernijexpositie 2008' werd begin 2006 opgericht. Aanleiding voor de oprichting van de werkgroep is de slavernijexpositie van het Wereldmuseum Rotterdam Nederland. Nadat deze expositie in Rotterdam tentoongesteld is, is deze onder de naam 'Eksposishon Herensia de Sklabitut' op Curaçao tentoongesteld en vervolgens in Suriname. Helaas was Aruba niet opgenomen als bestemming binnen het Caraïbisch gebied. Gezien het historische belang van de expositie is medio 2006 het initiatief genomen om te proberen de expositie, of een gedeelte daarvan, toch naar Aruba te halen. Hiertoe werd de werkgroep en later een stichting Herencia di Sclavitud opgericht met daarin personen verbonden aan het Archivo Historico, Biblioteca Nacional, Directie Cultuur, Instituto Pedagogico Aruba, Museo Historico en particuliere personen. Nadat bleek dat slechts een deel van de tentoonstelling beschikbaar kon komen, is besloten een nieuwe expositie te ontwikkelen waarin de onderdelen Indiaanse Slavernij, Slavernij en Emancipatie op Aruba en Moderne Slavernij uitgebreid worden uitgewerkt. Wel is te de titel 'Erfenis van de Slavernij' aangehouden.

Over de expositie

De expositie wordt in 2008 van 29 februari tot 01 juli tentoongesteld in het Archivo Nacional. Naast artefacten uit de bestaande expositie zal er ook specifiek aandacht zijn voor het Arubaans slavenverleden en voor de moderne slavernij. De expositie richt zich op een breed publiek. Bijzondere aandacht is er voor de educatie van de schoolgaande jeugd. Het ontwikkelen van bij de expositie behorend lesmateriaal vormt een onderdeel van de educatie.

Over het lesmateriaal

Het lesmateriaal sluit aan bij de inhoud van de expositie maar kan in de jaren na de expositie ook nog binnen het onderwijs gebruikt worden. Het materiaal bestaat uit vier verschillende hoofdstukken en elk hoofdstuk omvat drie lessen. Aan bod komen: het ontstaan van slavernij, doorgetrokken naar de 'moderne slavernij', de Transatlantische slavernij, de Arubaanse slavernij en de emancipatie. De individuele scholen kunnen zelf beslissen of ze alle hoofdstukken / lessen behandelen of ervoor kiezen om een deel van de hoofdstukken te behandelen. Dit zal mede afhangen van de beschikbare tijd binnen het curriculum en de beginsituatie van de leerlingen. In principe is het materiaal ontwikkeld voor de vijfde en zesde klassen van het basisonderwijs.
Het materiaal zelf bestaat uit een docentenhandleiding en een leerlingenboek. De leerlingen maken de vragen en opdrachten in een eigen schrift. De leerlingenboeken blijven in het bezit van de school.

Over het bezoeken van de expositie

Zoals vermeld sluit het onderwijsmateriaal aan bij de expositie. De organisatie stelt de leerlingen van de vijfde en zesde klassen in staat om gratis de expositie te bezoeken. In overleg met betrekking tot datum en tijdstip zorgt de organisatie voor gratis busvervoer. Voor het maken van een afspraak met betrekking tot een bezoek aan de expositie kan contact opgenomen worden met Fundacion Exposicion Herencia di Sclavitud, tel: 583-4880.

De redacteuren
namens Fundacion Exposicion Herencia di Sclavitud

Kees de Jong en Luc Alofs

Bereikbaar

De stichting is voor nadere informatie en eventuele vragen te bereiken via Archivo Historico Aruba, mevrouw Margriet Lee-Tromp (tot 1 juli 2008).
Fundacion Exposicion Herencia di Sclavitud – p/a Sabana Blanco 60
Tel: 583-4880 Fax: 583-9275 Email: fundacion.ehsa@gmail.com

Redactie: Kees de Jong en Luc Alofs
Uitgever: Fundacion Exposicion Herencia di Sclavitud
Lay out: FREEWAY N.V.
Ontwerp omslag: FREEWAY N.V.
Druk: Interprint Aruba

Dit is een schooluitgave van Fundacion Herencia Sclavitud Aruba, met medewerking van het Instituto Pedagogico Aruba, de afdeling Curriculumontwikkeling van Directie Onderwijs Aruba en het Wereldmuseum in Rotterdam (Nederland).

De teksten en opdrachten zijn gemaakt door studenten van het Insitituo Pedagogico Aruba. Dit waren Valerie Briesen, Juliet van der Linden, Elsa Rincones, Muriel Roos, Kathleen Vrolijk, Henry Barrera en Juan Wever. Zij maakten daarbij gebruik van onderwijsmateriaal van het project 'De Erfenis van de Slavernij' van het wereldmuseum te Rotterdam, Nederland. Ook zijn lessen gebruikt die eerder zijn gemaakt door studenten van het IPA. De begeleiding en redactie was in handen van Kees de Jong en Luc Alofs.

Met dank aan: Henry Barrera, Valerie Briesen, Juliet van der Linden, Elsa Rincones, Muriel Roos, Kathleen Vrolijk en Juan Wever (IPA-studenten), Gracy Dijkhoff (Directie Onderwijs, afdeling Curriculumontwikkeling), Ada Corbee (Wereldmuseum, Rotterdam). Stichting NAAM, Curaçao. Archivo Historico Aruba, Biblioteca Nacional, Instituo di Cultura Aruba, Instituo Pedagogico Aruba, Museo Historico Aruba.

Slavernij

Hoofdstuk 1

DOELEN

KENNISDOELEN

In dit hoofdstuk leert de leerling:

- De leerlingen maken kennis met het begrip slavernij.

1. slaven
2. reden tot en vormen van slavernij
3. arbeid

- De leerlingen kunnen verwoorden dat slavernij nog steeds voorkomt.
- De leerlingen verwerven kennis over de universele rechten van het kind.

VAARDIGHEIDSDOELEN

In dit hoofdstuk leert de leerling:

- Relevante informatie uit teksten te selecteren.
- Ongeschreven bronnen te interpreteren.
- Verandering en continuïteit
- Eigen meningsvorming.
- Inleving in de positie van een ander.
- Verbanden te leggen
- Oplossingen te formuleren

HOOFDSTUKOVERZICHT

Les	Benodigdheden	Beschrijving
1	Leertekst met vragen en opdrachten	Slavernij
	Antwoordblad	Antwoorden
2	Leertekst met bijbehorende vragen en opdrachten	Moderne slavernij
	Antwoordblad	Antwoorden
3	Leertekst met bijbehorende vragen en antwoorden	Universele rechten van het kind
	Leerboek	Antwoorden

LES 1

Korte typering van de les:
De leerlingen maken in deze les kennis met het begrip slavernij. Aan de hand van leerlingteksten en opdrachten krijgt de leerling een beeld van slavernij door de eeuwen heen.

Organisatie:
Werkvormen: opdrachtvorm
Groeperingsvorm: duo's en klassikaal
Benodigdheden: leertekst met vragen en opdrachten, werkschrift en kopie plaatje 'slaven op een katoenplantage'.

Lessuggestie:

ORIENTATIEFASE

Opdracht 1: Kringgesprek
Voorbereiding: De leerkracht introduceert het thema
Uitvoering: Onder leiding van de docent wordt middels een klassen- of kringgesprek de beginsistuatie van de leerlingen met betrekking tot het thema vastgesteld.
Nabespreking: De leerkracht vat het resutaat van het klassen- of kringgesprek kort samen en geeft de leerlingen inzicht in het totaal van het project en het bezoek aan de expositie.

Opdracht 2: Leerlingmateriaal
Voorbereiding: De leerkracht deelt het leerlingmateriaal (boekjes) uit.
Uitvoering: De leerlingen krijgen de kans om het materiaal te bekijken (snuffelen).
Nabespreking: De leerkracht geeft aan dat het leerlingmateriaal in bezit van de school blijft. Leerlingen moeten hun opdrachten in een apart schrift of multomap maken. In de boekjes mag niet geschreven worden.

VERWERVINGS-EN VERWERKINGSFASE

Opdracht 3: Slavernij
Voorbereiding: De leerlingen nemen de eerste les van hoofdstuk 1 voor zich.
Uitvoering: Afhankelijk van de werkwijze van de leerkracht. De leerlingen bestuderen de tekstgedeelten en maken in duo's of individueel de vragen en opdrachten.
Nabespreking: De vragen en opdrachten kunnen klassikaal of eerst in groepjes en daarna klassikaal besproken worden. Vragen en opdrachten kunnen aanleiding zijn voor discussie over of verdieping van de leerstof. De leerkracht bepaald hierin de eigen strategie.

ANTWOORDMODELLEN

LES 1

1. Wat is slavernij?
   Leg in je eigen woorden uit wat een slaaf is

Antwoord: In de tekst wordt het begrip slaaf omschreven als: 'een slaaf is iemand die niets over zichzelf te zeggen heeft en op ieder moment moet gehoorzamen aan de persoon die de baas over hem is'. Leerlingen kunnen deze beschrijving gebruiken al uitgangspunt om het begrip slavernij in hun eigen woorden te formuleren. Ze kunnen ook de omschrijving in hun woordenboek gebruiken als uitgangspunt.

2. Wanneer en waar is slavernij begonnen?
   Zoals je in de tekst hebt gelezen bestaat slavernij al heel lang. Vind je het belangrijk dat kinderen les krijgen over slavernij? Leg in je eigen woorden uit waarom je dit wel of niet belangrijk vindt.

Antwoord: Leerlingen dienen hier hun eigen mening te geven het thema slavernij. Afhankelijk van de beginsituatie zullen hier verschillende antwoorden gegeven worden. Belangrijk is dat er binnen het antwoord van de leerlingen speciaal gelet wordt op de beargumentering waarom de leerling dit wel of niet belangrijk vindt.

3. Het werk van een slaaf.
   Wat is volgens jou het lichtste werk dat slaven deden en welke slaven hadden het denk je het zwaarst? Leg uit waarom je dat denkt.

Antwoord: Bij licht werk kunnen de leerlingen denken aan huishoudelijk werk of het werk in de tuin van de eigenaar. Bij zwaar werk moet gedacht worden aan het werk op bijvoorbeeld de plantages. Meerdere voorbeelden zijn mogelijk. De leerling moet beargumenteren waarom hij denkt dat het ene werk lichter is dan het andere werk.

4. Bekijk dit plaatje goed en beantwoord de volgende vragen!
   a) Wat voor soort slaven zie je op dit plaatje?

Antwoord kan zijn Afrikaanse slaven, negerslaven of plantageslaven.

   b) Wat voor werk zijn ze aan het doen?

Antwoord: De slaven zijn aan het katoen plukken en de katoen aan het verzamelen in grote manden.

   c) In welk land zou dit zijn?

Antwoord: Dit zal voor de meeste leerlingen een moeilijke vraag zijn. In dit geval betreft het hier om een afbeelding uit de Verenigde Staten. De leerkracht kan eventueel de leerling wijzen op de trein die op de achtergrond voorbij rijdt dit duidt in ieder geval op een groot land. In de leerlingtekst wordt ook gesproken over de relatie katoen en de Verenigde Staten.

   d) Naast slaven zie je ook twee mensen op een paard. Wat denk je dat ze aan het doen zijn?

Antwoord: De mensen op de paarden bewaken de slaven om te voorkomen dat ze weglopen en om te controleren of ze wel hard genoeg werken. Het woord 'slavenopzichter' kan hier ook gebruikt worden.

LES 2

1. Moderne slavernij

   a) Waarom denk je dat er nog zoveel kinderen op de wereld zijn die moeten werken?

De antwoorden kunnen verschillen. De relatie kan gelegd worden met armoede in de landen waar deze kinderen wonen, lage inkomens van de ouders of het ontbreken van ouder/ouders. Grote gezinnen in relatie tot lage inkomens. Weinig kansen in het land van herkomst. Meest 'eenvoudige' antwoord is armoede.

   b) Waarom denk je dat vrouwenhandelaren het paspoort van de vrouwen afnemen?

Antwoord: Om te voorkomen dat de vrouwen vluchten en terug keren naar het land van waar ze vandaan zijn gekomen. Vergelijking is mogelijk met vraag 4d uit de vorige les. Het innemen van het paspoort is een moderne manier van de slavenopzichter.

2. a) Leg in je eigen woorden uit wat het verschil is tussen klusjes doen en kinderslavernij?

Antwoord: Bij het doen van klusjes moet je denken aan het thuis helpen met bijvoorbeeld het wassen van de auto of helpen met de afwas. Bij kinderslavernij denken we aan verplicht werken, niet meer eigen baas zijn. Er staan voorbeelden van kinderslavernij in de leerlingtekst.

   b) Zou jij een oplossing kunnen bedenken zodat kinderen in de wereld niet meer zo jong moeten gaan werken?

Antwoord: Leerlingen kunnen hier met verschillende suggesties komen.

3. Wat voor soort werk doen de meeste kinderen die in de kinderslavernij zitten?
   Hier boven staan drie foto's van kinderen. Bekijk de foto's goed.
   a) Schrijf bij elke foto wat je ziet.

Antwoord: Foto 1 het kind is met stenen aan het sjouwen, het werkt in de bouw, constructie.
Antwoord: Foto 2 het kind is het 'hulpje' (caddy) van de blanke golf spelende man.
Antwoord: Foto 3 het kind werkt in een fabriek of werkplaats waar voetballen worden gemaakt (swetshop).

   b) Alle drie de kinderen zijn aan het werk. Denk je dat dit voorbeelden zijn van kinderslavernij? Waarom denk je dat?

Antwoord: Foto 1 en 3 zijn voor de leerlingen waarschijnlijk de meest duidelijke voorbeelden dat het hier om kinderarbeid gaat. Foto 2 behoeft wellicht iets meer uitleg. Overeenkomst tussen de foto's is dat het hier gaat om jonge kinderen die het werk doen van volwassenen.

4. Wanneer je in de winkel staat en er liggen twee voetballen of twee soorten speelgoed. De ene is gemaakt door kindslaven en is goedkoop. De ander is duurder maar niet gemaakt door kinderen. Je hebt op dat moment niet zoveel geld maar wil het speelgoed wel graag hebben, welk van de twee zou je dan kopen en waarom?

Antwoord: Leerlingen geven hier een persoonlijk antwoord.

LES 3

1. Het verhaal van Murugan
   Wanneer je thuis een computer hebt met internet probeer dan te kijken of je nog meer informatie kunt vinden over kinderarbeid in India. Neem wat je gevonden voor de volgende les mee en laat het aan de leerlingen van je klas zien.

Antwoord: Leerlingen die toegang hebben tot een computer en internet komen met zelf gevonden material, informatie.

2. Schrijf een gedicht verhaal of stukje voor de krant over vrijheid. Schrijf op hoe jij zelf denkt over (on)vrijheid of wat voor gevoel er voor jou bij vrijheid hoort. Als je kiest voor een gedicht dan hoeft het niet te rijmen.
   Hieronder staan wat punten die je misschien kunnen helpen als je zelf niet precies weet waar je over moet schrijven.

- Op welke manieren kun je vrij zijn? (vrij van school, vrij van taken, vrij van onderdrukking, vrij van zorgen, enzovoort)
- Zijn we op Aruba vrij? Waarom denk je dat?
- Welke kinderen en volwassenen op de wereld zijn niet vrij denk bijvoorbeeld aan kinderarbeid, onderdrukking en oorlog.
- Hoe voelt het voor jou om vrij te zijn? Welke woorden horen daarbij? (vrolijk, blij, zorgeloos, vlinder, los enzovoort)
- Hoe voelt het om niet vrij te zijn, denk je? Welke woorden horen daarbij? (gespannen, zenuwachtig, voorzichtig, vastgehouden enzovoort)
- Wat is vrijheid eigenlijk?

Antwoord: Leerlingen komen met eigen materiaal

Alle kinderen hebben gelijke rechten

3. a) Welke van de 10 universele rechten krijgen kinderen niet die net als Murugan heel lang en hard meten werken? Leg uit waarom.

Antwoord: In ieder geval gaat het hier om de recht nr. 4 – gedwongen worden om te werken. Leerlingen kunnen uit het verhaal en middels inleving ook de volgende rechten opnoemen: 2. recht op onderwijs, 3. recht op een gezond leven, 7. mogen zeggen en denken wat je voelt en nr. 9. het recht om te spelen.

   b) Waarom zijn de rechten van het kind belangrijk, kun je dat in je eigen woorden opschrijven?

Antwoord: Kinderen zijn te jong om zich zelf te verdedigen of voldoende voor hun rechten op te komen. Kinderen hebben daarom bescherming nodig.

4. Hieronder zie je 10 plaatjes. Laat de juffrouw of meester een kopie maken van de plaatjes. Elk plaatje hoort bij een kinderrecht. Zet bij elk plaatje om welk kinderrecht het gaat.
   Van links boven naar rechts onder:

Antwoord:

6. Geen enkel kind mag slachtoffer worden van oorlog of seks
9. Kinderen hebben recht om te spelen
2. Ieder kind heeft recht op onderwijs
3. Ieder kind heeft recht op een gezond leven
1. Ieder kind heeft recht op genoeg en gezond eten.
4. Geen enkel kind mag gedwongen worden te werken
5. Geen enkel kind mag mishandeld worden.
7. Kinderen mogen zeggen wat ze denken en wat ze voelen.

8. *Kinderen mogen hun eigen geloof hebben*
10. *Kinderen zonder familie of kinderen die vluchteling zijn en/of kinderen met een handicap hebben voorrang.*

5. Er zijn dus universele rechten van het kind. Toch komt kinderarbeid en kinderslavernij nog steeds voor. Waarom denk je dat dat komt?

Antwoord: Er zijn veel mensen die zich niet aan de rechten houden. Zo lang er nog veel armoede is op de wereld zullen veel kinderen moeten werken. Verdieping is dat de consument niet te veel wil betalen voor bepaalde produkten. Bedrijven zoeken de goedkoopste arbeidskrachten.

De Caraïbische erfenis

Hoofdstuk 2

DOELEN

KENNISDOELEN

In dit hoofdstuk leert de leerling:

- De leerlingen maken kennis met de Caribische slavernij.

1. driehoekshandel
2. slaventransport
3. opstand
4. leven en wonen
5. straffen

- De leerlingen kunnen aangeven wie betrokken waren bij de slavenhandel

VAARDIGHEIDSDOELEN

In dit hoofdstuk leert de leerling:

- Relevante informatie uit teksten te selecteren.
- Oorzaken en gevolgen.
- Eigen meningsvorming.
- Inleving in de positie van een ander.
- Verbanden te leggen
- Standpunten in te nemen.

HOOFDSTUKOVERZICHT

Les	Benodigdheden	Beschrijving
1	Leertekst met bijbehorende vragen en opdrachten	De driehoekshandel
	Antwoordblad	Antwoorden
2	Leertekst met bijbehorende vragen en opdrachten	Slaventransport
	Antwoordblad	Antwoorden
3	Leertekst met bijbehorende vragen en antwoorden	Leefomstandigheden van de slaven
	Leerboek	Antwoorden

LES 1

De driehoekshandel

Korte typering van de les:
In het tweede gedeelte van deze 'lessenserie' wordt ingezoemd op de transatlantische slavernij. De leerlingen maken in de eerste les kennis met de 'driehoekshandel'. Aan de hand van leerlingteksten en opdrachten krijgt de leerling een beeld van wie betrokken waren bij de slavenhandel en het economisch belang voor de handelaren.

Organisatie:
Werkvormen: opdrachtvorm
Groeperingsvorm: duo's en klassikaal
Benodigdheden: leertekst met vragen en opdrachten, werkschrift en kopie kaartje 'Atlantisch gebied'.

Lessuggestie:

ORIENTATIEFASE

Opdracht 1:	Terugblik
Voorbereiding:	De leerlingen hebben hoofdstuk 1 afgerond.
Uitvoering:	De leerkracht blikt samen met de leerlingen kort terug op de inhoud van de eerste drie lessen.
Nabespreking:	Er vindt een korte mondelinge evaluatie plaats van hoofdstuk 1 en de leerkracht introduceert hoofdstuk 2

VERWERVINGS-EN VERWERKINGSFASE

Opdracht 2:	De driehoekshandel
Voorbereiding:	De leerlingen nemen de eerste les van hoofdstuk 2 voor zich.
Uitvoering:	Afhankelijk van de werkwijze van de leerkracht. De leerlingen bestuderen de tekstgedeelten en maken individueel de vragen en opdrachten.
Nabespreking:	De vragen en opdrachten kunnen klassikaal besproken worden.

LES 2

Slaventransport

Korte typering van de les:
Na in de eerste les van hoofdstuk twee gekeken te hebben naar de driehoekshandel en de economische belangen voor de handelaren wordt in les twee naar het transport van de slaven. De lessen van hoofdstuk twee zijn, in vergelijk met hoofdstuk 1, meer gericht op historische kennis. Ze dienen mede als voorbereiding op het inzoemen op het Arubaanse slavernijverleden. De plaatjes en foto's in de les kunnen door de leerkracht gebruikt worden om de stof verder te verdiepen of te dienen als inleiding op een onderwijsleergesprek of discussie.

Organisatie:
Werkvormen: opdrachtsvorm
Groeperingsvorm: duo's, groepswerk en klassikaal.
Benodigdheden: leertekst met vragen en opdrachten, werkschrift.

Lessuggestie:

Opdracht 1:	Slaventransport
Voorbereiding:	De leerlingen nemen de tweede les van hoofdstuk 2 voor zich. De leerkracht herhaalt kort de stof van les 1.
Uitvoering:	Afhankelijk van de werkwijze van de leerkracht. De leerlingen bestuderen de tekstgedeelten en maken in duo's of individueel de vragen en opdrachten.
Nabespreking:	De vragen en opdrachten kunnen klassikaal of eerst in groepjes en daarna klassikaal besproken worden. De plaatjes en foto's kunnen aanleiding zijn voor discussie over of verdieping van de leerstof. De leerkracht bepaald hierin de eigen strategie.

LES 3

Leefomstandigheden van de slaven

Korte typering van de les:

Organisatie:
Werkvormen: opdrachtsvorm
Groeperingsvorm: duo's, groepswerk en klassikaal.
Benodigdheden: leertekst met vragen en opdrachten, kopie slavenhuisjes Bonaire en plaatjes strafmethoden, werkschrift.

Lessuggestie:

Opdracht 1: Leefomstandigheden van de slaven
Voorbereiding: De leerlingen nemen de derde les van hoofdstuk 2 voor zich. De leerkracht herhaalt kort de stof van les 2.
Uitvoering: Afhankelijk van de werkwijze van de leerkracht. De leerlingen bestuderen de tekstgedeelten en maken in duo's of individueel de vragen en opdrachten.
Nabespreking: De vragen en opdrachten kunnen klassikaal of eerst in groepjes en daarna klassikaal besproken worden. De opdracht met betrekking tot straffen vroeger en nu en het nut/effect van straffen kan gebruikt worden voor verdere actualisering en aansluiting bij de belevingswereld en omgeving van de leerling. De leerkracht bepaald hierin de eigen strategie.

ANTWOORDMODELLEN

LES 1

1. De driehoekshandel
   Plaatje 1 is een kaartje van de driehoekshandel alleen de pijltjes ontbreken. Laat de juffrouw of meester een kopie maken van het kaartje.
   Geef met pijltjes de route aan die de schepen maakten.

Antwoord: Zie plaatje.

2. Welke producten hoorden bij welke van de drie reizen?
   a) Slaven: van .... naar ....
   b) Geweren, ijzer en, alcohol: van .... naar ....
   c) Suiker, koffie, tabak: van .... naar ....

Antwoord:
a) Slaven van West Afrika naar Amerika en Caraïbisch gebied
b) Geweren, ijzer, alcohol van West Europa naar West Afrika
c) Suiker, koffie, tabak van Amerika en Caraïbisch gebied naar West Europa. (Naast deze goederen worden op het kaartje ook nog de producten rum en katoen genoemd).

3. Wanneer begonnen de Europeanen met de handel in Afrikaanse slaven?
- vanaf 1500
- vanaf 1600
- vanaf 1700

Antwoord: Vanaf 1600

4. Hoeveel mensen hebben de Europeanen als slaaf naar Amerika gebracht?
- ongeveer 1 miljoen
- ongeveer 5 miljoen
- ongeveer 12 miljoen

Antwoord: Ongeveer 12 miljoen

5. De meeste slaven moesten werken ....
- op de plantage
- als huisslaaf
- in de stad

Antwoord: Op de plantage

Olaudah Equiano (1745-1797)

7. Wat denk je dat er gebeurd is met Equiano nadat het schip eindelijk in de haven aankwam?

Antwoord: Hij werd samen met de andere slaven verkocht en kwam waarschijnlijk op een plantage te werken.

LES 2

1. De reis over de Atlantische oceaan

   a) Weet jij wat een brandmerk is? Als je het niet weet kun je het woord opzoeken in het woordenboek. Een brandmerk is ......

Antwoord: Een metalen stempel dat in vuur verhit wordt en vervolgens in de huid van de slaaf wordt gebrand.

   b) Waarom denk je dat de slaven een brandmerk kregen?

Antwoord: De slaven kregen een brandmerk zodat je kon zien wie hun eigenaar was. Slaven die wegliepen konden als ze gevangen werden zo weer teruggebracht worden bij hun eigenaar.

2. Door oorlog te voeren namen de Afrikanen steeds meer slaven. De Europeanen wilden steeds meer slaven en betaalden een goede prijs. Wie vind je hebben nu de schuld van de slavernij, de Afrikanen of de Europeanen? Waarom vind je dat?

Antwoord: Leerlingen geven hier hun eigen mening.

Hoofdstuk 2

De grote oversteek

3. a) Waarom werden er zoveel slaven in één schip vervoerd?

Antwoord: De reis was lang, door veel slaven in één keer te vervoeren was dit goedkoper.

   b) Waarom denk je dat er veel slaven ziek werden en overleden tijdens de reis?

Antwoord: De omstandigheden aan boord van de schepen waren erg slecht. Het was er onhygiënisch, de slaven lagen voor een groot deel van de reis vastgeketend in boeien en de voeding en hoeveelheid drinkwater waren weinig en van slechte kwaliteit.

De opstand op het schip Vigilante

4. a) Waarom denk je dat de slaven gewacht hebben met in opstand te komen tot ze in Suriname waren?

Anwoord: Wanneer de slaven op zee in opstand waren gekomen hadden ze niet kunnen vluchten. Nu ze op de rivier in Suriname in opstand kwamen konden ze het oerwoud in vluchten.

   b) Hoe zou het komen dat er nooit meer iets van deze slaven vernomen is?

Antwoord: Het oerwoud van Suriname is een groot gebied. De slaven zijn diep het oerwoud in gevlucht.

   c) Waar denk je dat deze slaven gebleven zijn?

Antwoord: Ze zijn in het oerwoud gebleven.

5. Stel dat jij op de Vigilante had gezeten, denk je dat je de moed zou hebben om in opstand te komen of zou je bang zijn voor de straf als de opstand zou mislukken?

Antwoord: Leerlingen geven hier hun eigen mening.

LES 3

Het leven van de slaven

1. De markt op Curaçao
   Waarom had men op Curaçao zelf weinig slaven?

Antwoord: Op Curaçao waren er niet veel plantages. Het klimaat is net als op Aruba erg droog.

2. Wonen en werken in Suriname of Bonaire
   Deze foto is gemaakt op Bonaire. Ben jij wel eens op Bonaire geweest? Misschien heb je deze hutjes dan wel gezien? Vertel er in het kort iets over aan je klasgenoten die deze hutjes nooit in het echt hebben gezien.

Antwoord: Leerlingen die de hutjes gezien hebben doen hiervan verslag aan de rest van de klas.

3. Stel je voor dat je zelf in zo'n hutje zou wonen, hoe zou jij je dan voelen? Leg het in je eigen woorden uit.

Antwoord: Dit is een inlevingsvraag, leerlingen geven hun eigen mening, gevoel weer.

Straf in Suriname

4. Welke soorten straffen werden er aan de slaven gegeven?

Antwoord: Stokslagen, zweepslagen, opsluiting. Justitie kon zwaardere straffen opleggen zoals de spaanse bok of ophanging.

5. Op Aruba leven we in een democratie. Wrede straffen en martelen zijn verboden. Wanneer je iets verkeerd hebt gedaan is het de rechter die jou een straf oplegt. Je moet een boete betalen of gaat naar de gevangenis.
   a) Wat vind je van de straffen van nu. Zijn ze beter dan vroeger of niet.

Antwoord: Leerlingen geven hun eigen mening.

   b) Denk je dat straffen helpt als iemand iets verkeerd heeft gedaan? Waarom denk je van wel of van niet?

Antwoord: Leerlingen geven hun eigen mening.

Slavernij op Aruba

Hoofdstuk 3

DOELEN

KENNISDOELEN

In dit hoofdstuk leert de leerling:

- de leerlingen maken kennis met de geschiedenis en enkele kenmerken van slavernij op Aruba

1. kleinschaligheid
2. omvang
3. werkzaamheden
4. voedselvoorschriften
5. strafregime

- de leerlingen kunnen vertellen dat slavernij onderdeel is van de Arubaanse cultuur en geschiedenis
- de leerlingen kunnen de eigen mening over slavernij (op Aruba en elders) formuleren

VAARDIGHEIDSDOELEN

In dit hoofdstuk leert de leerling:

- inleven in het slavernij verleden
- bronnen interpreteren (les 1, 3)
- tabellen lezen (les 2, 3)
- eigen meningsvorming (les 3)

HOOFDSTUKOVERZICHT

Les	Benodigdheden	Beschrijving
1	Hoorspel	Slavernij op Aruba, 1843
	Uitgeschreven tekst	Vragen over het hoorspel
	Opdrachten	
2	Leertekst met vragen	
	Slavenwerk	
	Kennisvragen	
3	Leertekst met vragen en opdrachten	Slavenregels
	Werkblad	Kennis en meningsvragen; discussie
	Antwoordblad	Antwoorden (gesloten en open)

LES 1

Korte typering van de les:
Deze les is opgebouwd rond een hoorspel waarin de leerlingen kennis maken met de aard en omvang van slavernij op het 19e eeuwse Aruba. Een werkblad wordt individueel of in duo's ingevuld en vervolgens klassikaal besproken.

Deze les in een bewerking uit 2007 van een hoorspel gemaakt door IPA-studenten in 1995.

Organisatie:
Werkvormen: hoorspel
Groeperingsvorm: klassikaal
Benodigdheden: hoorspel (tekst en/of hoorspel op cd); werkblad.

Lessuggestie:

ORIENTATIEFASE

Opdracht 1: WOORDVELD

Voorbereiding: De leerlingen hebben het vorige hoofdstuk gehad.

Uitvoering: De leerlingen maken met de leerkracht een woordveld waarin de belangrijke begrippen uit de vorige lessen voorkomen.

Nabespreking: de leerkracht legt een relatie met de slavernij op Aruba in de 19e eeuw. Wat weten de leerlingen al? Hoe zou het op Aruba zijn geweest?

VERWERVINGSFASE

Opdracht 2: variant 1: HOORSPEL SLAVERNIJ OP ARUBA

Voorbereiding: Optioneel: Indien de docent dat zinvol vindt, nemen de leerlingen de tekst van het hoorspel door.

Uitvoering: de klas luistert naar het hoorspel op cd.
Eventueel stelt de leerkracht tussen door vragen over het hoorspel (b.v. moeilijke woorden, personages, verhaallijn).

Nabespreking: De leerkracht vraagt of het hoorspel duidelijk is:
Waarover gaat het? waar speelt het zich af? Wanneer? Wie doen er mee?

Opdracht 2: variant 2: Hoorspel gelezen hoorspel

Voorbereiding: De leerlingen lezen de tekst van het hoorspel door.

Uitvoering: Leerlingen krijgen leesrollen toebedeeld en lezen in een groep de tekst voor de hele klas voor.
Eventueel stelt de leerkracht tussen door vragen over het hoorspel (b.v. moeilijke woorden, personages, verhaallijn).

Nabespreking: De leerkracht vraagt of het hoorspel duidelijk is.
Waarover gaat het? waar speelt het zich af? Wanneer? Wie doen er mee?

Opdracht 3: Vragen 'Slavernij op Aruba'

Voorbereiding: De leerlingen hebben het hoorspel gehoord.

Uitvoering: De leerlingen nemen individueel of in duo's de vraagbladen door

Nabespreking: De werkbladen worden klassikaal besproken. Leerlingen verbeteren onjuiste antwoorden op hert werkblad.

LES 2

Slavenwerk

Korte typering van de les:
De leerlingen bestuderen een verdiepingstekst over kenmerken van slavenarbeid op Aruba en beantwoorden in duo's vragen over de leertekst, die vervolgens klassikaal worden besproken.

Organisatie:
Werkvormen: opdrachtvorm.
Groeperingvorm: duo's en klassikaal.
Benodigdheden: leertekst, werkblad.

Lessuggestie:

Opdracht 1: Slavenwerk
Voorbereiding: de leerlingen ontvangen een leertekst en werkblad over slavenarbeid in 1818 en 1862
Uitvoering: de leerlingen bestuderen de leertekst en beantwoorden de vragen van het werkblad in duo's.
Nabespreking: de werkbladen worden klassikaal besproken.

LES 3

Slavenregels

Lessuggestie:
Korte typering van de les:
De leerlingen bestuderen een tekst en beantwoorden vragen en geven hun mening over de regelingen over de werktijden, voedingsvoorschriften en de strafbepalingen op Aruba.

Organisatie:
Werkvormen: opdrachtvorm; discussievorm.
Groeperingvorm: klassikaal, individueel en duo's
Benodigdheden: leertekst, werkblad.

Lessuggestie:
Verdiepingsfase
Opdracht: Slavenregels
Voorbereiding: De leerkracht herhaalt welke soorten werk slaven en slavinnen op Aruba verrichtten.
Uitvoering: De leerlingen lezen de leestekst over slavenregels.
de leerlingen maken in duo's de vragen over de onderdelen van de leestekst.
Dit kan gebeuren per onderdeel van de leestekst.
De leerlingen maken bij vraag 4 een tekening van een of meer van de personages uit het verhaal van Virginia (tekst 4)
Nabespreking: De leerkracht bespreekt antwoorden van opdracht 1-3, idem van: 4

EVALUATIEFASE

Opdracht: Straffen en Eduardo
Voorbereiding: De leerlingen lezen het verhaaltje van Eduardo uit de leertekst
Uitvoering: De leerlingen beantwoorden opdracht 6 in duo's.
Nabespreking: De leerkracht stimuleert een klassikale discussie over deze zesde opdracht.

ANTWOORDMODELLEN

LES 1

Hoorspel: Slavernij in 1843

1. Waar speelt het verhaal zich af?
Antwoord: Het verhaal speelt zich af op Aruba.

2. Wanneer speelde dit verhaal zich af?
Antwoord: In het jaar 1843.

3. Hoe was het leven in die tijd op Aruba? Regende het veel? Was er voldoende voedsel op Aruba?
Antwoord: In die tijd regende het niet veel; - het eiland was erg droog. Door de droogte was er niet veel te eten.

4. Hoeveel mensen woonden er in die tijd op Aruba? / Hoeveel daarvan waren slaven? Hoeveelste deel/ procent was dat van het aantal inwoners in die tijd?
antwoord: Er woonden rond 2.500 mensen op Aruba. Ongeveer 500 waren slaaf. Ofwel 20 procent (een vijfde deel).

5. Wie (welke personages) komen er allemaal in dit verhaal voor?
Antwoord: De verteller, Mimi (slavin), Juancho (slaaf), Shon Arends (eigenaar), Thomas (zoon van de Arends), Senora Arends (vrouw van shon Arends), Maria (slavin van de Arends), Shon Werleman (eigenaar).

6. Waar kwam Juancho vandaan? En waarom kwam hij naar Aruba?
Antwoord: Juancho kwam vanuit Curaçao op Aruba wonen, omdat zijn moeder als slaaf verkocht werd.

7. Waar woonden er meer slaven; op Aruba of Curaçao?
Antwoord; Er woonden meer slaven op Curaçao (ongeveer 6.500) dan op Aruba (ongeveer 500).

8. Wat waren de strepen op Juancho's rug? Hoe kwam hij daaraan?
Antwoord: De strepen op Juancho's rug kwamen van de touwslagen die hij kreeg. Hij heeft touwslagen gekregen omdat hij sinaasappelen had gestolen.

9. Juancho was blij doorverkocht te zijn met zijn moeder. Waarom denk je dat hij blij was?
Antwoord: omdat het leven op Aruba beter was voor de slaven dan op Curaçao.

10. Een van de personages heeft iets goed gedaan voor Shon Arends. Wie was dat en wat heeft hij voor goeds gedaan?
Antwoord: Juancho had iets goed gedaan. Hij maakte een cutisa voor Shon Arends.

11. In het hoorspel gaat het over Rantsoendag. Welke dag van de week (in het Papiamento) denk je dat Rantsoendag was.......
    a. dialuna
    b. diaranson: dag van het rantsoen. Dit is het goede antwoord.
    c. diabierna
    d. diadomingo

12. In dit verhaal kom je te weten dat er slavernij was op Aruba. Wist je dit hiervoor al? Zo ja, waar weet je dit van?

Antwoord: Het antwoordt is hier afhankelijk van leerling tot leerling, dus het kan ja of nee zijn. Waarschijnlijk zullen er niet veel leerlingen zijn die dit al voor dit hoorspel wist. Belangrijk is hier om de leerlingen die het al weten te vragen waar ze dit vandaan weten en om de leerlingen te laten zien dat niet veel mensen de geschiedenis van Aruba goed kennen.

LES 2

Antwoordmodel Slavenarbeid

1. Waarom waren er meer slavinnen dan slaven?
Antwoord: Omdat er meer huishoudelijk werk was dan veldwerk.

2. Waarom waren er op Aruba weinig slaven?
Antwoord: Omdat Curaçao veel meer slaven had door de slavenhandel en de grote plantages

3. Waarom wilden de eigenaren dat hun slaven beter als tuinslaven werkten dan dragers?
Antwoord: Want die kosten veel minder aan belasting.

4. Waarom denk je dat er een verschil in werk was tussen slaven en slavinnen in 1862?
Antwoord: Omdat er meer soort werk was om te doen en dan kon men de slavinnen en slaven een soort werk geven (huishoudelijk- en veldwerk)

5. Hoeveel slaven en slavinnen hoefden niet te werken? En waarom was dit zo?
Antwoord: 100 jonge slavinnen en 95 jonge slaven hoefden niet te werken.
11 oudere slavinnen en 6 oudere slaven hoefden niet te werken.
Dit was een reglement voor de slaven en daarom kregen deze slaven geen werk.

6. Wat vind je van het werk dat de slaven deden in vergelijking met nu?
Meningsvraag!
Antwoord: Goede elementen van het antwoord kunnen zijn:
- alle slavernij is oneerlijk
- kinderen van 15 zijn ook nog te jong om te werken.
- Klusjes bij huis voor kinderen kan ook oneerlijk zijn.

LES 3

Slavenregels

1: Bereken ongeveer, hoeveel uren per week een slaaf moest werken.
Antwoord: Elke dag van 06.00 tot 18.00. minus 2 u. rust, 6 keren per week: 10 u. p/dag x 6 is 60 u. p/wk

2: Vergelijk de werktijd van een slaaf met die van jou vader of moeder. Hoe vind je dit? Wat is jouw mening hierover?
Antwoord: De meeste vaders en moeders werken 40 à 48 u. per week, minus 5 of 6 u. rust, dus ongeveer 35 à 42 u. per week.
Een mening kan zijn dat de slaven veel meer (30-40%) moesten werken. Bovendien was het zeker zwaarder werk. Denk aan het werken in de zon.

3: Buchi is 13 jaar oud... Schrijf de verschillen op en geef jou mening over het leven van Buchi van nu.
Antwoord:

Buchi als slaaf:	*Buchi van nu:*
Werkt 60 u. per week	*Werkt naast school (35 u.) nog 39 u. p/wk. School en werk ttl 74 u. p/wk.*
Moest zwaar werk doen	*Minder zwaar werk, zakken invullen en naar auto brengen*
Had zondag vrij	*Werkt iedere dag. Geen volle dag vrij*

Mening: Het antwoord kan variëren. Een belangrijk punt is dat Buchi als slaaf en als kind van deze tijd zijnde, niet mag werken. In de slaventijd mocht een slaaf vanaf zijn 15e werken en hedendaags is het 18 jaar.

4: Stel je eens voor:... Hoe zou jij dat in een week verdelen zodat je genoeg voedsel hebt?
Antwoord:

Woensdag	*4*
Donderdag	*4*
Vrijdag	*4*
Zaterdag	*5*
Zondag	*5*
Maandag	*4*
Dinsdag	*4*
totaal	*30 kopjes*

Ik zou het zo verdelen omdat ik in het weekend meer eet of misschien eet je op zondag meer als je ouders ook thuis zijn.

Stel voor, je vader die ook een slaaf is heeft een kleine plantage met wat patia, meloen, druif, cashu e.d. Wat zou jij hiervan willen eten?
Antwoord: Hangt van af wat jij lust. Ik lust graag cashu, maar alle soorten fruit zijn meestal welkom.

Denk je dat dit alles gezond eten is? Schrijf, waarom je ja of nee kiest.
Antwoord: Ja, fruit is gezond. Nee, want een mens heeft ook ander voedingsmiddelen en vitamines nodig. Vitamine pillen waren er toentertijd niet.

Vind je dat de slaven in die tijd genoeg aten, zoals wij vandaag eten? Schrijf op wat jij hierover denkt.
Antwoord: Nee, helemaal niet. Ze aten misschien wel gezond voedsel, maar zeker een veel mindere portie. Als de oogst verloren ging, zaten ze in hongersnood. Wij eten nu veel voedsel, maar vaak ongezond.

5: a. Voor welke overtredingen kreeg Virginia werkstaf, lijfstraf, gevangenisstraf?
Antwoord: Kleding diefstal werd werkstraf aan de openbare weg of op de cunucu van haar baas. Weglopen werd de eerste keer een werkstraf en daarna een gevangenisstraf. Straatrumour en verzet tegen de politie werd een lijfstraf: 14 touwslagen.

b. Wat vind je van de straffen die Virginia kreeg? Eerlijk of oneerlijk, te zwaar of te licht? Schrijf op waarom je dat vindt.
Antwoord: Eigen mening. De leerkracht wijst erop dat werkstraf en gevangenisstraf nog voorkomen, maar lijfstraffen niet. Wel in andere landen als VS en Trinidad, waar men de doodstraf nog kent of Iran waar steniging nog voorkomt. Wat vinden de kinderen daarvan?....

c. Wat denk je dat Virginia gezegd kan hebben toen ze voor de gezaghebber moest komen om haar overtredingen uit te leggen?
Antwoord: Op deze inlevingsvraag zijn meerdere antwoorden zijn goed. Ze wil geen slavin meer zijn; de wil net zo mooi gekleed gaan als haar meesteres. Ze wil vluchten uit de slavernij of van haar baas. Ze heeft rumour (lawaai en overlast) veroorzaakt en verzet gepleegd want zie wilde niet terug naar haar baas of de gevangenis.

d. Hoe denken jullie dat de andere mensen in het verhaal eruit zagen? Maak een tekening van Virginia in de cel van Fort Zoutman of eigenaar Van der Biest en zijn vrouw of anders van gezaghebber De Veer.
Antwoord: Virginia was mogelijk opstandig. Ze trok zich weinig van anderen aan en wilde vrij zijn. De overige personen moeten niet te wreed zijn, wel deftig en afstandelijk. Deze voelen zich superieur boven Virginia. Gezaghebber De Veer was in het echt een sociaal mens en een goede bestuurder.

Emancipatie op Aruba

Hoofdstuk 4

DOELEN

KENNISDOELEN

In dit hoofdstuk leert de leerling:

- Hoe de emancipatie van de slaven op Aruba plaatsvond.
- Hoe voormalige slaven na de emancipatie in vrijheid leefden voor wat betreft werk, onderstand en huwelijk en hun woonsituatie.
- Hoe de herinnering aan de slavernij verdween door de snelle integratie van de voormalige slaven in de vrije samenleving en doordat mensen vaak niet aan de slavernij herinnerd willen worden.
- Meningsvormen over

VAARDIGHEIDSDOELEN

In dit hoofdstuk leert de leerling:

- Bronnen gebruiken (verhaal-hoorspel)
- Leeseksten bestuderen
- Inleven in de emancipatie en integratie van slaven op Aruba.
- Mening vormen over de vergoeding van de slaven bij de emancipatie.
- Een mening vormen over het vieren of herdenken van de afschaffing van de slavernij.

Les	Benodigdheden	Inhoud
1	leestekst met opdrachten	Hoorspel of verhaal over de herdenking van de afschaffing van de slavernij, een jaar na de emancipatie (1864)
2	Leertekst met opdrachten	De rol van werk, onderstand, onderwijs en gemengde huwelijken bij de integratie van geëmancipeerde slaven in de vrije samenleving op Aruba.
3	Leertekst met opdrachten Telefoonboek	Het aantal vrij gemaakte slaven op Aruba vergelijken met Curaçao en Bonaire. De vergoeding die eigenaren wel en slaven niet ontvingen bij de emancipatie. Dat de afschaffing van de slavernij op Aruba minder lang werd gevierd dan op Curaçao en Bonaire.

LES 1

Korte typering van de les:
De hoofdfiguren uit het hoorspel over de slavernij komen terug in een nieuw verhaal/hoorspel over de afschaffing van de slavernij en de herdenking daarvan.

Organisatie:
Werkvormen: verhaal of hoorspel
Groeperingsvorm: klassikaal en duo's.
Benodigdheden: leestekst met woordenlijst en vragen.

Lessuggestie:

ORIENTATIESFASE

Opdracht 1
Voorbereiding: de leerlingen ontvangen de tekst van het verhaal en lezen deze aandachtig door.
Uitvoering: Het verhaal wordt voorgelezen in hoorspelvorm met toegewezen rollen.
Nabespreking: Er volgt een klassikale bespreking.

VERWERKINGSFASE

Opdracht 2
Voorbereiding: de leerlingen kennen het verhaal/hoorspel.
Uitvoering: De duo's beantwoorden de vragen bij het verhaal.
Nabespreking: Er volgt een klassikale bespreking.

LES 2

Korte typering van de les:
Een verdiepingsles waarin kinderen na een leestekst historische vragen beantwoorden.

Organisatie:
Werkvormen: leestekst met opdrachtvorm
Groeperingvorm: individueel of duo's.
Benodigdheden: leestekst en vragen.

Opdracht

Voorbereiding:	De leerlingen zijn ingeleid op het thema emancipatie.
Uitvoering:	De leerlingen krijgen nu een leertekst met vragen die ze lezen of klassikaal doornemen met de leerkracht. De duo's beantwoorden de vragen bij de leertekst.
Nabespreking:	De vragen worden klassikaal doorgesproken.

LES 3

Lessuggestie:
Korte typering van de les:
Een les waarin de leerlingen een mening vormen over de financiële vergoeding bij de afschaffing van de slavernij en over het vergeten of herdenken van de afschaffing van de slavernij.

Organisatie:
Werkvormen: opdrachten en een debat.
Groeperingsvorm: klassikaal en in duo's.
Benodigdheden: leertekst en opdrachten.

Lessuggestie:
Opdracht
Voorbereiding: de leerlingen lezen de leertekst over de emancipatie op Aruba
Uitvoering: De duo's beantwoorden de eerste vijf vragen over de leertekst.
Een paar kinderen voert vraag zes uit met behulp van het telefoonboek.
Nabespreking: De antwoorden worden klassikaal besproken.

EVALUATIEFASE

Opdracht: DEBAT
Voorbereiding: De leerlingen leven zich in de rollen van het debat.
De leerkracht legt de regels van het debat uit met behulp van de docentenhandleiding.
Eventueel verdeelt de leerkracht de personages.
Uitvoering: De leerlingen voeren een debat over de afschaffing van de slavernij en de vergoeding voor de voormalige eigenaren.
De leerkracht brengt de standpunten in stemming en telt welk standpunt het meeste steun heeft gekregen
Nabespreking: De leerkracht vraagt wat de belangrijkste redenen (argumenten) waren bij het vormen van de mening.

ANTWOORDMODELLEN

LES 1

'Vrijheid, blijheid?'

1. In welk jaar speelt dit verhaal zich af? Hoeveel jaar na de emancipatie?
Antwoord: In 1864. Eén jaar na de emancipatie.

2. In welk deel van Aruba speelt het slot van het verhaal zich af?
Antwoord: in Oranjestad

3. Welke achternaam kreeg Juancho na de emancipatie?
Antwoord: Wernet. Slaven kregen vaak een achternaam die leek op de vorige eigenaar. Werleman werd Wernet.

4. Waar vertrok Juancho naar toe na de emanicipatie? Wat ging hij daar doen?
Antwoord: Juancho ging werk zoeken in Venezuela omdat er op Aruba hongersnood heerste.

5. Wanneer keerde Juancho terug naar Aruba? Waar ging Juancho toen werken?
Antwoord: Juancho keerde weer begin 1864 terug naar Aruba. Hij ging toen werken op de cochenille plantage van Shon Werleman. In zijn vrije tijd maakte hij cutisa's die hij in Playa ging verkopen.

6. "Jarenlang deed Juancho 's nachts zijn ogen dicht, maar slapen kon hij niet. Hij droomde over"... Waarover droomde hij?
Antwoord: Juancho droomde dat de slavernij werd afgeschaft en dat hij zou trouwen met Mimi.

7. Waarom denk je dat de plantage in scene 1 'Plantage Nooitgedacht' heet?
Antwoord: Niemand zou ooit gedacht hebben dat een slavin (Mimi) met de zoon (Thomas) van Shon Simon Arends zou trouwen. Hierdoor kreeg Mimi veel aanzien (respect). Mimi is meer dan een vrije slavin geworden. Zij woont op een plantage als vrouw van de Shon en niet als slaaf van de Shon.

8. Wat wordt er bedoeld met de zin: "Mimi's woorden slaan als een touwslag op zijn rug." Is dit letterlijk of figuurlijk bedoeld?
Antwoord: Dit is letterlijk bedoeld. Mimi's woorden doen Juancho pijn net als touwslagen hem vroeger pijn deden. De woorden slaan niet echt op zijn rug, maar doen hem net zoveel pijn als tijdens de slavernij.

9. Wat werd er gevierd bij het huis van gezaghebber Van den Bossche? Wat vindt Mimi hiervan? Waarom vindt ze dat?
Antwoord: De herdenking van de afschaffing van slavernij op Aruba. Op het feest werd gevierd dat één jaar geleden de slaven bevrijd werden. Mimi vindt de herdenking onzin, want ze wil niet meer aan de slavernij worden herinnerd. De pijn blijft. Vrijheid neemt die littekens niet weg.

10. Waarom denk je dat Mimi niet met Juancho wilde praten? Wat vind je hiervan?

Antwoord: Mimi wil niet met Juancho praten omdat ze het verleden (pasado) wil vergeten. Ze wil niet meer denken of praten over de slavernij. Bovendien is zij nu een sjieke dame door haar huwelijk met Shon Arends, terwijl Juancho een gewone, maar arme man is.

11. Waarom de titel: Vrijheid, blijheid? Waarom denk je dat Juancho's vrijheid, geen blijheid voor hem bracht?

Antwoord: De slaven zelf kregen geen cent. Eigenlijk moesten zij geld krijgen voor al die jaren dat zij gebruikt werden. Ook is Juancho ongelukkig omdat Mimi zijn liefde niet beantwoord.

LES 2

Arbeid

1. Wat voor werk gingen de ex-slaven uitoefenen na de afschaffing van de slavernij?
Antwoord: Veel slaven bleven hun oude werk doen. Dus Landbouw, ambachten, huisarbeid, matroos

2. Waarom gingen veel slaven en andere Arubanen naar Venezuela?
Antwoord: Omdat er op Aruba hongersnood was. Er was te weinig voedsel op het eiland en te weinig werk op het land.

Onderstand

3. Wat waren de onderstandregelingen toentertijd?
Antwoord: Ouderen en mensen in nood kregen een wekelijkse uitkering van 45 tot 51.5 cent.

4. Denk je dat mensen van de onderstand konden leven? Waarom denk je dat?
Antwoord: Het was te weinig om van te leven (maar te veel om van te sterven) als je kijkt naar wat een mijnarbeider verdiende. Deze mensen zullen ook hulp van familie of de kerk nodig hebben gehad.

5. Waarom zou er in 1917 geen enkele uitkering zijn aangevraagd?
Antwoord: Omdat bijna alle oude slaven waren overleden.

Onderwijs

6. Hoeveel slavenkinderen volgden onderwijs in 1863? Hoeveel kinderen gingen er niet naar school?
Antwoord: Vier kinderen gingen naar de openbare landsschool en 26 kinderen gingen naar de katholieke scholen van Santa Cruz en Oranjestad. 110 kinderen gingen niet naar school!

7. Hoe denk je dat de scholen eruit zag in vergelijking met nu? Schrijf 5 voorwerpen uit de klas op die in 1863 toen niet in een klas aanwezig waren?
Antwoord: Een groot deel van de schoolboeken en andere leermaterialen. Airco, elektrische voorzieningen. Alle materialen van plastic. Kleding van de kinderen.

Huwelijken

8. Waarom denk je dat de slaven weinig voor de wet huwden?
Antwoord: Omdat dat verboden was. Slaven mochten wel in de kerk trouwen.

9. Met wie trouwden de geëmancipeerde slaven na 1863?
Antwoord: Ex-slaven trouwden met andere ex-slaven, maar ook met andere personen.

10. Waarom verdween de slavengroep als aparte bevolkingsgroep op Aruba?
Antwoord: Door alle gemengde huwelijken verdween de slavengroep. Je kon daardoor slavennamen niet meer herkennen en ook raciaal vond vermenging plaats.

LES 3

Vrijheid, gelijkheid en broederschap

1: Op Aruba was tot 1 juli 1863 één op de zeven Arubanen een slaaf. Reken uit hoe groot het aandeel van de slaven was op Bonaire en Curaçao.

Antwoord: Bonaire: een slaaf op de totaal 4.2 inwoners
Curaçao: één slaaf op de 3.7 inwoners

2: Het gouvernement moest de eigenaars 200 florin betalen voor elke slaaf. De slaaf zelf werd vrij gemaakt, maar hij kreeg geen geld. Vind je het eerlijk of oneerlijk? Schrijf waarom je het terecht of onterecht vindt.

Antwoord: Hangt af van wat het kind denkt.
Vaker zullen ze denken "niet eerlijk". De eigenaars hebben de slaven uitgebuit en krijgen nog betaald. De arme slaaf die veel heeft gewerkt vertrekt met lege handen. Het was beter als beide personen vergoed werden. In de Verenigde Staten voeren nakemloingen van slaven nog altijd rechtzaken tegen oude eigenaars (zoals tabaksfabrikanten)

4: Na een aantal werd de afschaffing van de slavernij steeds minder gevierd op Aruba. Op Curaçao en Bonaire gebeurde dat nog veel meer. Waarom denk jij dat er op Aruba met de jaren niet meer werd gevierd?

Antwoord: Omdat de slaven van Aruba zich snel in de vrije samenleving hebben geïntegreerd. Op Aruba werd het hoofdstuk van de slavernij snel afgesloten.
Heel belangrijk is dat het slavenaantal op Aruba vergeleken met Curaçao en Bonaire ook heel weinig waren, dus minder mensen om feest te vieren.

5: Zou jij als een ex-slaaf de jaartallen willen vieren met feest of gewoon herdenken? Kies een mogelijkheid en schrijf waarom je dat kiest.

Antwoord: Hangt af van wat het kind denkt. Er zijn mensen die zeker trots zijn om afstammeling te zijn van hardwerkende mensen en die willen de jaartallen zeker met groot feest vieren. Anderen zouden het pijnlijk vinden om het pijnlijke verleden van slavernij te herdenken.

6: Zoek in het telefoonboek op welke zes slavennamen van het rijtje van tien nog voorkomen op Aruba en welke niet.

Antwoord: De vetgedrukte achternamen komen nog op Aruba voor

Braaf	***Briesen***
Ecurij(y)	***Everon***
Krozendijk	*Klepper*
Raplo	***Ridderstaat***
Stoppel	***Stamper***
Water	***Wernet***

Hoofdstuk 4

7: Een klassendebat

Er zijn 3 panelleden: De slaafeigenaar Pieter Croes, de slaaf Garibaldi Paskel en het Gouvernement.
De leerkracht zal jullie verder uitleggen hoe jullie te werk gaan.
Instructieregels voor het debat:

- Drie leerlingen worden gekozen om de verschillende personages te spelen.
- Een leerling wordt gekozen om als tijdhouder te fungeren. (timekeeper)
- De leerlingen die een personage krijgen lezen hun taak op een stuk papier die ze van de leerkracht krijgen.
- Ze moeten de taak oplezen en tijdens het spel, zichzelf kunnen verdedigen tegen het publiek.
- De panelleden mogen niet met elkaar discussiëren.
- Elk panellid krijgt telkens maximaal twee minuten om te spreken.
- De panelleden krijgen om de beurt een kans om te spreken. Niet meer dan één minuut.
- Na ongeveer 10 minuten houdt het debat op.
- De leerkracht laat de leerlingen even nadenken over al het gebeuren en laat ze stemmen om te kijken welk panellid zich het best kon verdedigen.
- De leerlingen die voor een specifiek panellid stemmen moeten hun vinger voor hem opsteken.
- Degene met de meeste stemmen is de populairste en wint.

IPA

Desaroyo di Curiculo

Fundacion Exposicion Herencia di Sclavitud 2008

Prins Bernhard Cultuurfonds
NEDERLANDSE ANTILLEN en ARUBA